



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.005.06.2016

P/16/076

# WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

[llu@nik.gov.pl](mailto:llu@nik.gov.pl)

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

## I. Dane identyfikacyjne kontroli

|                                     |                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Numer i tytuł kontroli              | P/16/076 – Wykorzystanie monitoringu wizyjnego w szkołach i jego wpływ na bezpieczeństwo uczniów                                                |
| Jednostka przeprowadzająca kontrolę | Najwyższa Izba Kontroli<br>Delegatura w Lublinie                                                                                                |
| Okres objęty kontrolą               | Lata 2007 - 2015.                                                                                                                               |
| Kontroler                           | Dariusz Barej, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/2/2016 z dnia 5.04.2016 r.<br><br>(dowód: akta kontroli str. 1) |
| Jednostka kontrolowana              | Szkoła Podstawowa nr 2 w Puławach, Aleja Mała 10, 24-100 Puławy (dalej: „Szkoła”)                                                               |
| Kierownik jednostki kontrolowanej   | Halina Daniel od 1.09.1994 r.<br><br>(dowód: akta kontroli str. 2-7)                                                                            |

## II. Ocena kontrolowanej działalności<sup>1</sup>

### Ocena ogólna

Szkolny system monitoringu wizyjnego stanowił element systemu bezpieczeństwa Szkoły. Potrzeba jego budowy wynikała z przeprowadzonych analiz zdarzeń mających miejsce na terenie szkoły, jak również wyrażona została przez rodziców uczniów szkoły. Jego zadaniem, było umożliwienie ustalenia przebiegu zdarzeń, jego uczestników, osób odpowiedzialnych i poszkodowanych. Wypełniając powyższe zadania monitoring wpłynął pozytywnie na poziom bezpieczeństwa w szkole, jak również poczucie bezpieczeństwa uczniów. Szkoła nie zapewniła jednak optymalnego wykorzystania systemu monitoringu w realizacji zadania zapewnienia bezpieczeństwa na terenie szkoły. Jego wykorzystanie w tym celu ograniczono głównie do odtwarzania zdarzeń, pomijając bieżącą obserwację obrazów z kamer w czasie gdy ryzyko wystąpienia zdarzeń było największe tj. podczas i bezpośrednio po przerwach międzylekcyjnych.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały m.in. na niezgłoszeniu zbioru z monitoringu do rejestracji Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych (dalej: GIODO”) przed rozpoczęciem przetwarzania danych tego zbioru, nieprowadzenia ewidencji osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych w zbiorze z monitoringu.

Nieprawidłowość dotycząca zgłoszenia zbioru do rejestracji GIODO została usunięta w trakcie kontroli NIK.

<sup>1</sup> Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

### III. Opis ustalonego stanu faktycznego

#### 1. Działania na rzecz rozpoznania, zapewnienia i poprawy bezpieczeństwa uczniów na terenie szkoły

Opis stanu  
faktycznego

##### 1.1. Warunki organizacyjne i podejmowane działania służące zapewnieniu bezpieczeństwa w szkole

1.1.1-2. W Statucie Szkoły stosownie do § 2 ust. 1 pkt 2 załącznika nr 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół<sup>2</sup>, określono sposób wykonywania zadań szkoły z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa<sup>3</sup>. Określono zadania dyrekcji szkoły i nauczycieli w czasie zajęć zorganizowanych przez szkołę oraz przerw, jak również określono warunki pobytu dzieci w szkole. Zawarto<sup>4</sup> w nim, również zapisy o objęciu budynków i terenu szkolnego nadzorem kamer monitoringu, w celu zapewnienia bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki. Zapis dotyczący monitoringu wprowadzono w kwietniu 2016 r. tj. podczas kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli str. 8-19, 146-155)

1.1.3. W latach szkolnych 2007/2008 – 2015/2016 obowiązywały roczne programy: wychowawczy i profilaktyki. Sposób ich realizacji podlegał corocznej analizie<sup>5</sup>, do której wykorzystywano m.in. ankiety kierowane do uczniów i rodziców<sup>6</sup>, udokumentowane w dziennikach oceny zachowania uczniów oraz inną dokumentację (m. in. dzienniki zajęć wychowawczych nauczycieli i pedagoga szkolnego, protokoły rad pedagogicznych, orzeczenia poradni psychologiczno-

<sup>2</sup> Dz.U z 2001 r. Nr 61, poz. 624, ze zm.

<sup>3</sup> W § 18 Statutu Szkoły zawarto następujące zadania dyrekcji i nauczycieli związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniów w czasie zajęć organizowanych przez szkołę: pełnienie dyżurów na przerwach w wyznaczonych miejscach według opracowanego harmonogramu; opiekę nauczyciela świetlicy podczas dużej przerwy w stołówce szkolnej; opiekę nauczyciela wychowawcy oddziału pierwszego podczas przerw lekcyjnych przez cały rok szkolny; przyprowadzanie i sprowadzanie uczniów klas pierwszych do szatni w pierwszym miesiącu nauki; opiekę nauczycieli dyżurujących i rodziców podczas zabaw, dyskotek i innych imprez; czuwanie nad bezpiecznym korzystaniem z Internetu podczas zajęć w pracowni komputerowej; zapewnienie przez dyrektora natychmiastowej pomocy lekarskiej i opieki uczniowi, który uległ wypadkowi; odwoływanie lub zawieszenie zajęć w przypadku wystąpienia zdarzeń zagrażających zdrowiu uczniów; utrzymanie pomieszczeń szkolnych i otoczenia w czystości; przestrzeganie zasad higieny pracy ucznia i nauczyciela.

W § 17 ust. 9 statutu określono m.in. następujące warunki pobytu dzieci w szkole: zapewnienie bezpieczeństwa dziecku w szkole do momentu przekazania dziecka opiekunom, przyprowadzanie i odbiór dzieci ze szkoły, stosowanie zabiegów lekarskich wobec uczniów, współpracę ze specjalistami świadczącymi pomoc psychologiczno-pedagogiczną, opiekę zdrowotną i zajęcia dodatkowe.

<sup>4</sup> Na podstawie uchwały Rady Pedagogicznej nr 6/2016 z dnia 18.04.2016 r. wprowadzono do Statutu Szkoły § 18 pkt 1 ppkt 4 w brzmieniu: Szkoła posiada monitoring wizyjny wewnętrzny i zewnętrzny, oraz § 18 pkt 2 ppkt 13 w brzmieniu: wewnętrzny i zewnętrzny monitoring wizyjny szkoły.

<sup>5</sup> Na przykład Program profilaktyki w roku szkolnym 2014/2015 zawierał następujące cele główne: zwiększenie bezpieczeństwa uczniów na terenie szkoły i poza nią; rozwijanie umiejętności współżycia społecznego; działania na rzecz propagowania zdrowego stylu życia; podejmowanie działań mających na celu wzmocnienie motywacji do nauki właściwego zachowania i własnego rozwoju.

<sup>6</sup> Na przykład w maju 2015 r. przeprowadzono ankiety na próbie 100 uczniów klas piątych i szóstych oraz ich rodziców. Ich wyniki były następujące: większość uczniów uznała, że czuje się w szkole bezpiecznie (76% - zawsze lub prawie zawsze), 22% uczniów stwierdziło, że tylko czasami tak się w niej czuje, a 2% że nigdy. Większość uczniów (83%) stwierdziła, że była w szkole świadkiem zachowań niewłaściwych, do dokuczania innym dzieciom przyznało się 24% badanych. Dzieci najczęściej spotykały się z żartami sprawiającymi przykrość i przezywaniami (odpowiednio 83% i 55%), popychaniem, biciem (42%), bójkami (37%). Sytuacje te najczęściej były prowokowane przez osoby z klasy poszkodowanego (68%). Osobą, do której najczęściej zgłaszano by się po pomoc był wychowawca (56%). Badani uczniowie jako główną przyczynę złego zachowania uznali zły przykład ze strony rówieśników (63%) a także Internet (44%) i telewizję (37%). Zdaniem ankietowanych najniebezpieczniejszym miejscem w szkole jest klasa (42%), a najmniej bezpiecznym korytarze (38%).

pedagogicznych kwalifikujących uczniów do kształcenia specjalnego lub indywidualnego).

W oparciu o prowadzone analizy i ewaluację programów wychowawczego i profilaktycznego formułowano wnioski<sup>7</sup>, które służyły do opracowania programów w następnych latach szkolnych.

Programy wychowawcze Szkoły nie zawierały informacji o prowadzonym na terenie szkoły monitoringu wizyjnym oraz zasad wykorzystania zapisów monitoringu dla realizacji zadań wychowawczych i opiekuńczych Szkoły.

Wszyscy uczniowie na początku roku szkolnego byli corocznie informowani o zasadach bezpiecznego poruszania się po Szkole oraz zasadach działania monitoringu wizyjnego w budynku szkoły i na zewnątrz.

(dowód: akta kontroli str. 20-83, 156-175, 256-257)

**1.1.4.** Zasady pełnienia nadzoru nauczycieli nad uczniami w trakcie przerw między lekcjami były uregulowane w Statucie Szkoły. Regulamin pełnienia dyżurów, określał obowiązki nauczyciela dyżurującego, harmonogram pełnienia dyżurów przez poszczególnych nauczycieli oraz zasady zastępstwa. Dyżury nauczycieli na przerwach szkolnych w godzinach pracy szkoły obejmowały wszystkie poziomy budynku szkoły, boisko (w zależności od pogody), teren przed szkołą, salę gimnastyczną oraz szatnię.

Szkoła zapewniła opiekę świetlicową uczniom klas I-III oraz uczniom klas IV - VI, pozostającym w szkole po lekcjach (§ 40 Statutu Szkoły). W zależności od temperatury, od maja, a także we wrześniu, uczniowie mogli przebywać na placu zabaw, boiskach pod opieką dyżurujących nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 84-88, 266-271)

**1.1.5.** W prowadzonym rejestrze wypadków wykazywano zarówno uczniów, którzy ulegli wypadkowi, jak i pracowników Szkoły. W latach szkolnych objętych kontrolą wystąpiły 74 wypadki. Dokumentację powypadkową sporządzono dla wypadków dopiero od 2013 r. (34 wypadki).

(dowód: akta kontroli str. 89-116, 176-180)

Według protokołów i dostępnej dokumentacji powypadkowej, jeden wypadek zakwalifikowano jako brak nadzoru nad uczniem lub niedostateczny nadzór<sup>8</sup> i dziewięć, jako umyślne lub nieumyślne działania innej osoby, w szczególności

---

<sup>7</sup> Wynikające z realizacji Programu profilaktycznego w roku szkolnym 2014/2015: 1) podejmować tematykę kulturalnego zachowania się, 2) informować rodziców o sytuacjach trudnych z udziałem dziecka, 3) edukować rodziców w zakresie budowania motywacji dziecka do wypełniania obowiązków szkolnych i domowych, 4) uświadamiać rodziców o konieczności rzetelnego wypełniania ankiet. Wynikające z realizacji Programu wychowawczego w roku szkolnym 2014/2015: 1) kontynuować zadania dotyczące bezpieczeństwa, uczestnictwa w kulturze oraz kształtowania zachowań kulturalnych, 2) rozwijać działania w celu eliminacji niewłaściwych zachowań uczniów, 3) kontynuować dyżury uczniów klas starszych w opiece nad młodszymi dziećmi w czasie przerw oraz na stołówce szkolnej, 4) organizować warsztaty umiejętności społecznych dla uczniów klas szóstych, 5) wspierać rodziców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi.

<sup>8</sup> W dniu 16.02.2015 r. o godzinie 11.30 na przerwie międzylekcyjnej - dwóch bijących się uczniów wpadło na uczennicę, która w wyniku upadku doznała uszkodzenia stawu skokowego lewego, miejsce wypadku schody między I piętrem i parterem szkoły.

pobicie, uderzenie<sup>9</sup>. Pozostałe wypadki wydarzyły się bez udziału innych osób lub na lekcji wychowania fizycznego w trakcie wykonywania ćwiczeń.

(dowód: akta kontroli str. 87-116)

**1.1.6.** Analiza dokumentacji trzech wypadków<sup>10</sup>, których przyczyną była przemoc fizyczna (pobicie lub uderzenie) wykazała, że poszkodowanym uczniom została udzielona opieka i pierwsza pomoc, zawiadamiano rodziców lub opiekunów prawnych, wezwano karetkę pogotowia lub pielęgniarkę szkolną. Powołano zespół powypadkowy, który przeprowadził postępowanie powypadkowe, sporządzając dokumentację powypadkową (protokół powypadkowy, protokoły przesłuchań poszkodowanego i świadków wypadku).

(dowód: akta kontroli str. 87-116, 256-257)

**1.1.7.** Szkoła posiadała opracowane procedury działania w nagłych sytuacjach kryzysowych z udziałem ucznia, uchwalone przez Radę Pedagogiczną w dniu 12.10.2010 r. takie jak: agresywne zachowanie ucznia, posiadanie przez ucznia substancji przypominającej narkotyk, kradzież, niszczenie mienia, przebywanie ucznia na terenie szkoły pod wpływem alkoholu lub środka psychotropowego, przemocy domowej. W procedurach tych nie przewidziano wykorzystania monitoringu szkolnego. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że *nie uwzględniono w procedurach zapisów dotyczących wykorzystania monitoringu, ponieważ nie obowiązywały do tego żadne przepisy prawne.*

W Szkole wprowadzono również „Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych z udziałem ucznia, który uległ wypadkowi”. Według tych procedur pracownik Szkoły powinien zapewnić poszkodowanemu opiekę i w miarę możliwości zawiadomić niezwłocznie o wypadku wychowawcę, dyrektora lub wicedyrektora, psychologa, pedagoga, inspektora BHP. O wypadku powiadamiani są rodzice lub prawni opiekunowie.

(dowód: akta kontroli str. 87-88, 117-120, 121)

**1.1.8.** W okresie objętym kontrolą realizowano program wychowawczy i profilaktyki, prowadzono pracę indywidualną z uczniami, rozmowy indywidualne z rodzicami i w obecności wychowawców klas, zajęcia w klasach dotyczące m.in. agresji, relacji w grupie rówieśniczej, zachowania asertywnego, frekwencji na lekcjach; współpracowano z Komendą Powiatową Policji w Puławach (Wydział ds. Nieletnich), Strażą Miejską w Puławach, Państwową Strażą Pożarną, MONARem, Sądem Rejonowym Wydział Rodzinny i Nieletnich (przekazywanie informacji o uczniach i stwarzanych przez nich problemach, utrzymywanie kontaktu

<sup>9</sup> 1) W marcu 2015 r. – na korytarzu szkoły w czasie przerwy, uczeń pchnięty przez drugiego ucznia wpadł na uczennicę, która uderzyła głową o ścianę i doznała urazu głowy. 2) W dniu 8.10.2013 r. – w czasie przerwy międzylekcyjnej na korytarzu w trakcie zabawy w berka jeden uczeń przewrócił się i uderzył twarzą o podłogę w wyniku czego złamał zęba. 3) W dniu 26.03.2014 – przed lekcjami na korytarzu szkoły uderzenie w twarz przez kolegę z klasy. 4) W dniu 28.09.2012 r. – na przerwie międzylekcyjnej, popchnięcie uczennicy przez koleżankę, upadek i rozcięcie małżowiny usznej. 5) W dniu 18.10.2007 r. uderzenie ucznia w twarz - głową przez biegnącą uczennicę, na korytarzu w czasie przerwy, skutek to złamanie odcinka kości nosowej. 6) w dniu 26.09.2007 r. popchnięcie uczennicy pełniącej dyżur w czasie przerwy przez ucznia, wstrząs mózgu na skutek upadku. 7) W dniu 14.04.2008 r. uderzenie uczennicy drzwiami boksu szatni otwieranymi przez inną uczennicę – złamanie nosa. 8) W dniu 21.04.2008 r. uderzenie ucznia w twarz - głową przez biegnącą uczennicę, na korytarzu w czasie przerwy, złamanie nosa. 9) W dniu 9.04.2008 r. – popchnięcie ucznia przez kolegę ze schodów, złamanie kości promieniowej lewej ręki.

z kuratorami); Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną (kierowanie na badania uczniów; kontrola nad aktualnością opinii o dysleksji i dostosowaniu wymagań; organizacja terapii logopedycznej dla uczniów z wadami wymowy).

(dowód: akta kontroli str. 146-147, 164-175)

**1.1.9.** Lubelski Kurator Oświaty wyjaśnił, że w latach 2007-2015 nie wpłynęła żadna skarga dotycząca bezpieczeństwa w Szkole Podstawowej nr 2 w Puławach.

(dowód: akta kontroli str. 122-127)

Lubelski Kurator Oświaty wyjaśnił, że w ramach nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Lubelskiego Kuratora Oświaty w Szkole Podstawowej nr 2 w Puławach realizowane były kontrole planowe i doraźne<sup>11</sup>. W październiku 2014 r. w Szkole przeprowadzona została ewaluacja zewnętrzna problemowa w zakresie 3 wymagań (nie dotyczyła bezpośrednio kwestii związanych z bezpieczeństwem; raport dostępny na stronie [www.npseo.pl](http://www.npseo.pl)). Ponadto, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego organizowano szkolenia i konferencje dotyczące bezpieczeństwa, adresowane do dyrektorów i nauczycieli. W dniu 8.04.2014 r. na wniosek Lubelskiego Kuratora Oświaty w Szkole została przeprowadzona kontrola doraźna w temacie „Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa na terenie szkoły”. W wyniku kontroli sformułowano zalecenie zapewnienia nadzoru nauczycieli nad uczniami w czasie pobytu uczniów na terenie szkoły przed godziną 7.50. Dyrektor Szkoły wykonał zalecenie i poinformował o tym Kuratorium Oświaty w dniu 29.05.2014 r.

W 2011 roku Lubelski Kurator Oświaty przeprowadził monitorowanie realizacji Rządowego Programu „Monitoring wizyjny w szkołach i placówkach” (na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej), polegające na wypełnieniu arkuszy monitorowania przez dyrektorów szkół i placówek i odesłaniu ich do Kuratorium Oświaty w Lublinie. W 117 spośród 460 szkół i placówek, objętych monitorowaniem przeprowadzono weryfikację (poprzez wizytę pracownika Kuratorium Oświaty w szkole/placówce). Weryfikacja nie była prowadzona w Szkole Podstawowej nr 2 w Puławach. Opracowane wyniki monitorowania w postaci raportu zostały przekazane do Ministerstwa Edukacji Narodowej w maju 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 122-127)

## **1.2. Rozpoznanie zagrożeń bezpieczeństwa szkoły**

**1.2.1.** Pracownicy Szkoły corocznie (w latach szkolnych 2007/2008 – 2015/2016) dokonywali kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania ze Szkoły, z których sporządzali protokoły zawierające kierunki poprawy<sup>12</sup>. Kopię protokołu przekazywano do Urzędu Miasta Puławy.

<sup>10</sup> Zbadano sprawy wymienione w punkcie 3 i 4 przypisu 9 oraz w przypisie 8.

<sup>11</sup> W dniu 16.10.2012 r. kontrola w zakresie nadzoru realizowanego przez dyrektora publicznej szkoły podstawowej spełniania przez dzieci pięcioletnie i sześciolatnie rocznego obowiązku przygotowania przedszkolnego, w dniu 27.05.2013 r. – organizacja zajęć rewalidacyjnych, w dniu 4.03.2014 r. kontrola pt. „Szkoła Twego dziecka”, w dniu 9.12.2015 r. w zakresie nadzoru dyrektora nad pracą nauczycieli klas pierwszych.

<sup>12</sup> Wnioski określone w poszczególnych protokołach dotyczyły: w roku szkolnym 2007/2008 – wymiana kratki wentylacyjnych w toaletach, 2008/2009 – wymiana siatki w boksach szatni, umieszczenie znaku zakazu wjazdu na teren posesji, 2009/2010 – wymiana siatki w boksach szatni i drzwi w toalecie, 2010/2011 – modernizacja szatni; remont pokoju nauczycielskiego, 2011/2012 – brak wniosków, 2012/2013 – malowanie gabinetu pedagoga i zamontowanie listew przyściennych,

W wymienionym okresie Szkoła nie formułowała wniosków dotyczących rozbudowy lub funkcjonowania systemu monitoringu wizyjnego.

Osoby posiadające uprawnienia budowlane dokonywały rocznych przeglądów i sprawdzeń stanu sprawności technicznej i wartości użytkowej obiektu szkoły, o których mowa w art. 62 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane<sup>13</sup>. Formułowane wnioski były realizowane. Przeprowadzone w roku 2010 i 2015 kontrole pomiarów ochronnych instalacji elektrycznej i odgromowej nie wykazały nieprawidłowości. W każdym roku dokonywano przeglądu instalacji gazowej, badania wydajności oraz przeglądu i konserwacji hydrantów wewnętrznych, przeglądu technicznego gaśnic, przewodów kominowych, w wyniku tych kontroli nie stwierdzono usterek.

(dowód: akta kontroli str. 256-257)

1.2.2. W dniu 20.08.2007 r. Dyrektor Szkoły wystąpiła do Urzędu Miasta z wnioskiem o zainstalowanie w Szkole monitoringu wizyjnego. W uzasadnieniu opisała najczęściej występujące zagrożenia bezpieczeństwa uczniów, wychowanków i pracowników Szkoły, wynikające z diagnozy i uzasadnione analizą ankiet przeprowadzonych wśród uczniów i nauczycieli<sup>14</sup>. Jako najbardziej niebezpieczne miejsca w szkole określono schody, korytarze oraz szatnie, wskazano na zagrożenie dewastacją obiektów sportowych udostępnionych mieszkańcom osiedla, jak również niebezpieczeństwa płynące z sąsiedztwa Szkoły. Rada Rodziców w opinii z dnia 20.08.2007 r. i 19.09.2007 r. wskazała m.in. na konieczność umieszczenia kamer na zewnątrz budynku przed wejściem głównym oraz za budynkiem Szkoły w celu kontroli osób wchodzących, jak i przebywających w otoczeniu Szkoły (skwer i bliskość parku) celem wyeliminowania zagrożeń (niszczenie mienia i napisy na elewacji Szkoły). Wskazano, że kamery za budynkiem szkoły pozwolą monitorować obiekty sportowe, z których korzysta społeczność lokalna.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że *rozpoznanie zagrożeń nie było poparte statystykami Policji i Straży Miejskiej, ponieważ nie widziała takiej potrzeby.*

(dowód: akta kontroli str. 128-137, 153)

W latach szkolnych 2003/2004 – 2006/2007 oprócz działań profilaktycznych zawartych w programie profilaktyki i programie wychowania, organizowano spotkania uczniów m.in. z przedstawicielami Policji (Wydział ds. Nietłach) i Straży Miejskiej celem edukacji uczniów o istniejących zagrożeniach, sposobach przeciwdziałania oraz odpowiedzialności sprawców. Realizowano Programy Profilaktyczno-Rozwojowe Pracy z Dziećmi i Młodzieżą „Alternatywa” pod

---

zlikwidowanie ubytków lamperii na klatkach schodowych, malowanie lamperii w szatni z powodu zalania, 2013/2014 – brak wniosków, 2014/2015 – wymiana zużytego parkietu w sali gimnastycznej i modernizacja całej sali, wymiana 15 sztuk krzesełek przy boisku szkolnym, 2015/2016 – wymiana 25 sztuk krzesełek przy boisku szkolnym.

<sup>13</sup> Dz. U. z 2016 r. poz. 290 Ustawa zwana dalej *Prawem budowlanym*.

<sup>14</sup> Ankieta „Jak żyć bezpiecznie” przeprowadzona 23.03.2005 r. na losowo wybranej grupie 110 uczniów (za najbardziej niebezpieczne miejsce uczniowie wskazali szatnię – 36%); ankieta przeprowadzona 25.05.2005 r. wśród nauczycieli – jako miejsce, w którym najczęściej dochodzi do aktów przemocy - 80% nauczycieli wskazało szatnię. Wnioski zawarte w ankietach wskazywały m.in. potrzebę wprowadzenia w Szkole monitoringu wizyjnego.

patronatem Urzędu Miasta Puławy<sup>15</sup>. Organizowano konkursy: „Zero tolerancji dla przemocy”, „Jestem bezpieczny”<sup>16</sup>, szkolenie rady pedagogicznej - „Zapobieganie i przeciwdziałanie agresji w środowisku szkolnym”, „Jak radzić sobie z agresją”, wdrażano działania profilaktyczne wykorzystujące wewnętrzne programy i projekty<sup>17</sup>.

(dowód: akta kontroli str. 146-155)

**1.2.3.** Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w szkole wykonano analizę potrzeb w zapewnieniu bezpieczeństwa, której wynikiem była decyzja o zainstalowaniu kamer w środku i na zewnątrz budynku szkoły. Celem założenia monitoringu szkolnego była poprawa bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Szkoły i wokół niej oraz zabezpieczenie mienia Szkoły. Nie ustalono ściśle określonych mierników dla systemu monitoringu ale korzyści jakie płyną z monitoringu, to przede wszystkim poprawa bezpieczeństwa uczniów; możliwość weryfikacji zaistniałych zdarzeń, wyjaśniania sytuacji konfliktowych, odnajdowania zagubionych rzeczy, ustalania sprawców niszczenia mienia szkolnego. Monitoring wspomaga pracę nauczycieli dyżurujących w czasie przerw. Uczniowie mając świadomość, że monitoring rejestruje ich zachowania kontrolują swoje zachowanie.

(dowód: akta kontroli str. 146-155)

Ustalone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki dotyczącej ww. zagadnień objętych kontrolą stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Do Rejestru wypadków wpisywano oprócz zdarzeń dotyczących uczniów również zdarzenia z udziałem pracowników Szkoły, którzy ulegli wypadkom. Było to niezgodne ze wzorem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach<sup>18</sup>.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że wynikało to z błędu pracownika BHP. Obecnie prowadzi się dwa oddzielne rejestry wypadków, jeden dla uczniów, drugi dla pracowników.

(dowód: akta kontroli str. 176-180)

2. Dla 41 wypadków<sup>19</sup>, które wystąpiły w latach 2007 – 2013 nie sporządzono dokumentacji wymaganej w § 43 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

<sup>15</sup> Zadaniem programu było wyposażenie dzieci w wiedzę i umiejętności umożliwiające rozwijanie własnych zainteresowań i uzdolnień - jako alternatywę dla społecznie nieakceptowanych form spędzania czasu wolnego, rozpoznawania i zaspokajania własnych potrzeb i wyrażania emocji w konstruktywny sposób, radzenie sobie z różnymi problemami, umiejętność dobrego współżycia z innymi. W jego ramach realizowano program profilaktyczny „Spójrz inaczej” – rekomendowany przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

<sup>16</sup> Konkurs profilaktyczno – prewencyjny Policji, propagujący bezpieczeństwo w domu, w szkole, podczas wypoczynku i zabawy, informujący o zagrożeniach związanych z prądem, ogniem i gazem, wynikających z uzależnień, działaniach służb powołanych na rzecz bezpieczeństwa, ratowania życia, zdrowia, mienia (telefony alarmowe, zakres działalności), podstawowych zasadach postępowania w sprawach nieletnich, bezpieczeństwie w ruchu drogowym, zasadach udzielania pomocy przedmedycznej.

<sup>17</sup> „Program Domowych Detektywów” realizowany na godzinie wychowawczej przeznaczony dla uczniów i rodziców klas czwartych i piątych, którego celem było opóźnianie inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu, ogólnopolski program prewencyjny „Bezpieczna Szkoła z PZU” - szkolenie w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

<sup>18</sup> (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.), zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie bezpieczeństwa i higieny”.

<sup>19</sup> W roku szkolnym 2007/2008 nie sporządzono protokołów dla 10 wypadków (100%), w roku 2008/2009 dla 3 (100%), w roku 2009/2010 dla 9 (100%), w roku 2010/2011 dla 9 (90%), w roku 2011/2012 dla 9 (89%), w roku 2012/2013 dla 1 (25%).

(dowód: akta kontroli str. 89-116)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że *przyczyną był brak wiedzy merytorycznej pracownika odpowiedzialnego do 2013 r. za sprawy BHP. Od momentu zatrudnienia osoby z wymaganymi kwalifikacjami (po 30 czerwca 2013 r.) prowadzony jest rejestr wypadków i do każdego z nich sporządzony zostaje protokół powypadkowy zgodnie z wymogami przepisów prawa.*

3. W latach objętych kontrolą Szkoła nie powiadamiała Miasta Puławy jako organu prowadzącego Szkoły oraz Rady Rodziców o zaistniałych wypadkach na terenie Szkoły.

Według § 41 ust. 1 pkt 4 i 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, o każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie organ prowadzący szkołę i radę rodziców.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że *nie zawiadamiano organu prowadzącego Szkołę ponieważ zgłaszanie wypadków do Urzędu Miasta było niepotrzebne. Rodzice lub opiekunowie prawni wszystkich uczniów, którzy ulegli wypadkom byli zawiadamiani o tych wypadkach, stąd dodatkowe informowanie Rady Rodziców było zdaniem Dyrektora Szkoły bezcelowe.*

(dowód: akta kontroli str. 176-180)

Uwagi dotyczące  
badanej działalności

Do czasu rozpoczęcia kontroli NIK, w Statucie Szkoły, jak również w opracowywanych corocznie programach wychowawczych, nie zawarto zapisów dotyczących funkcjonowania w Szkole monitoringu wizyjnego ani zasad wykorzystywania zapisów z monitoringu dla realizacji misji wychowawczej szkoły. Zgodnie z § 16 pkt 3 Załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół, statut szkoły powinien określać m.in. warunki pobytu w szkole zapewniające uczniom bezpieczeństwo. Natomiast zgodnie z Załącznikiem nr 2 *Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych* do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół<sup>20</sup>, program wychowawczy szkoły obejmuje wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym. Uwzględniając cel funkcjonowania w szkole systemu monitoringu wizyjnego, zdaniem NIK, monitoring wizyjny winien zostać wykazany, w odpowiednim zakresie, w kluczowych dokumentach dotyczących funkcjonowania Szkoły tj. Statucie Szkoły, Programie wychowawczym oraz procedurach postępowania w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu uczniów jako spójny element systemu bezpieczeństwa Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 8-83, 146-155, 164-175, 256-257, 272)

Ocena cząstkowa

Szkoła podejmowała szereg dostępnych działań, w kierunku zapewnienia bezpieczeństwa w szkole, polegających na edukacji uczniów jak również bliskiej współpracy w tym zakresie z jednostkami odpowiedzialnymi za utrzymanie

<sup>20</sup> Dz. U. z 2012 r. poz. 977 ze zm.

porządku publicznego oraz rodzicami uczniów. Skuteczność podejmowanych działań była corocznie analizowana w drodze ewaluacji programów wychowawczego i profilaktyki, a wyciągane wnioski służyły poprawie bezpieczeństwa w kolejnych latach. Obiekty budowlane, w których mieściła się Szkoła, były utrzymane we właściwym stanie technicznym oraz zapewniały ochronę przeciwpożarową. Decyzja o budowie monitoringu podjęta została, po dokonaniu analizy zasadności i potrzeby jego budowy oraz spotkała się z dużym poparciem rodziców uczniów. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczące dokumentowania postępowania powypadkowego występowały do 2013 r. tj. do czasu zatrudnienia przez Szkołę pracownika odpowiedzialnego za BHP.

## **2. Organizacja i ewaluacja funkcjonowania systemu monitoringu wizyjnego w szkole**

### **2.1. Organizacja i funkcjonowanie szkolnego systemu monitoringu wizyjnego**

Opis stanu  
faktycznego

**2.1.1-2.** System monitoringu wizyjnego Szkoły składał się z 11 kamer umieszczonych na zewnątrz budynku szkoły i 18 kamer umieszczonych wewnątrz budynku, dwóch rejestratorów, switch'a i monitora (97x113 cm). Monitor, rejestratory i switch znajdowały się w sekretariacie Szkoły. Ze względów bezpieczeństwa system monitoringu nie był połączony z siecią komputerową. Możliwość przeglądania danych i ich kopiowania zabezpieczona była hasłem. Wszystkie kamery (29) składające się na system monitoringu były sprawne, umożliwiały identyfikację osób, numery rejestracyjne pojazdów i inne cechy charakterystyczne. Monitoring zapisywał obrazy z kamer, które były odtwarzane w zależności od potrzeb. Nagrania przechowywano przez 30 dni. Ustalono, że zapisy monitoringu wydarzenia z dnia 26.03.2014 r., zakwalifikowanego jako wypadek, były nadal przechowywane w formie nagranej płyty CD, jako część dokumentacji powypadkowej.

Dyrektor Szkoły nie wyznaczyła osób pełniących zadania operatorów kamer oraz nie zorganizowała systemu powiadamiania o zdarzeniach zaobserwowanych przez takich operatorów. Podczas przerw korytarze były obserwowane bezpośrednio przez nauczycieli i pracowników szkoły pełniących dyżury.

Cel monitoringu (poprawa bezpieczeństwa w Szkole) realizowano poprzez stosowanie przyjętych w Szkole procedur działania w nagłych sytuacjach kryzysowych z udziałem ucznia. Według wyjaśnienia Dyrektor Szkoły *system monitoringu był spójny z wprowadzonymi w Szkole procedurami dotyczącymi bezpieczeństwa. Umożliwiał odtworzenie przebiegu zdarzeń, ustalenie sprawcy zdarzenia. Nagranie stanowiło dowód w sprawie dla ucznia, rodziców, nauczycieli. Monitoring miał wpływ na poprawę zachowania uczniów (samokontrola zachowania), zapobiegał niszczeniu mienia, pomagał w wyjaśnianiu obecności na terenie placówki osób postronnych, nie będących uczniami i pracownikami szkoły, ułatwiał poszukiwania zagubionych rzeczy.*

(dowód: akta kontroli str. 137, 176-181, 258-262)

**2.1.3.** Dyrektor Szkoły upoważniła dwie osoby do przeglądania i udostępniania zapisu monitoringu. W dniu 24.04.2014 r. na posiedzeniu Rady Pedagogicznej (protokół nr 9/2014) określono osoby, którym udostępnia się zapisy monitoringu: organy ścigania, wychowawcy klas, pedagog szkolny, rodzice ucznia, uczeń. Nie określono sposobu przechowywania nagrań.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że od roku 2003 wszyscy rodzice którzy zapisywali dziecko do szkoły wyrażali zgodę na przetwarzanie danych osobowych ich dziecka. Dane osobowe były udostępniane na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych<sup>21</sup>.

(dowód: akta kontroli str. 138 -145, 182-185)

**2.1.4.** Przed zainstalowaniem systemu monitoringu przeprowadzono diagnozę potrzeb w zakresie bezpieczeństwa w Szkole. Według Uczniów i nauczycieli monitoring mógł przyczynić się do poprawy warunków bezpieczeństwa w Szkole, co potwierdziły ankiety przeprowadzane w 2005 i 2006 r. Rada Rodziców wskazała w opinii z dnia 20.08.2007 r., skierowanej do Urzędu Miasta Puławy, konieczność założenia monitoringu wewnątrz, jak i na zewnątrz budynku. Uzasadniła to kontrolą osób wchodzących do budynku i przebywających w jej otoczeniu w celu wyeliminowania zagrożeń (niszczenie mienia i napisy na elewacji Szkoły) oraz monitorowanie obiektów sportowych, które są ogólnodostępne dla uczniów i mieszkańców osiedla w godzinach od 6.00 do 22.00. Kamery rozmieszczono zgodnie z sugestiami rodziców i nauczycieli<sup>22</sup>.

(dowód: akta kontroli str. 128-137, 258-262)

**2.1.5.** Koszt budowy szkolnego monitoringu w 2007 r. wyniósł 19.000 zł. W skład systemu weszło 10 kamer (pięć kolorowych i pięć czarnobiałych), cztery z nich umieszczono na zewnątrz, a sześć wewnątrz budynku. W roku 2008 zakupiono dysk twardy za kwotę 732 zł o pojemności 750 GB, a w 2012 dokupiono jedną kamerę za 492 zł (do 12). W 2013 r. zmodernizowano monitoring za kwotę 49.998 zł, liczbę kamer zwiększając do 29. Koszt funkcjonowania systemu w roku 2007 wyniósł 319 zł, natomiast średni koszt w latach 2008 – 2015 wyniósł 1.472 zł<sup>23</sup>.

(dowód: akta kontroli str. 187-196, 256-257)

**2.1.6.** Szkoła nie prowadziła ewidencji pracy systemu monitoringu (daty napraw, przeglądów). Na podstawie ewidencji księgowej ustalono, że 14.02.2013 r. zapłacono 135 zł za naprawę monitora telewizji przemysłowej, w dniu 31.07.2012 r. zapłacono 300 zł za demontaż i montaż czterech kamer na czas remontu Szkoły. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że *kamery w latach 2007 – 2015 nie wymagały specjalnych zabiegów serwisowych, jakość obrazu otrzymywana z kamer jest dobra i spełnia swoje cele.*

(dowód: akta kontroli str. 187-196, 258-262, 265)

## **2.2. Ewaluacja funkcjonowania szkolnego systemu monitoringu wizyjnego**

<sup>21</sup> Dz.U. z 2016 r. poz. 922.

<sup>22</sup> Na zewnątrz od frontu budynku umieszczono 3 kamery przed wejściem głównym, obejmujące całe wejście do budynku i drogę dojazdową. Na wschodniej elewacji umieszczono 1 kamerę z podglądem na plac zabaw. Część zachodnia elewacji szkoły posiadała 2 kamery obejmujące drogę dojazdową do przedszkola i częściowo parking. Od strony północnej rozmieszczono 3 kamery monitorujące parking samochodów oraz boiska sportowe. Na budynku sali gimnastycznej, który był przyległy do głównego budynku szkoły – zainstalowano 2 kamery monitorujące boiska sportowe. Wewnątrz budynku rozmieszczono 18 kamer, z czego: w szatni (niski parter) umieszczono 5 kamer, które obejmowały korytarz (2 kamery zainstalowane na końcach korytarza) i poszczególne boksy z szafkami na ubrania i książki (3 kamery), na parterze 6 kamer (po 2 na początku i końcu korytarza, 1 kamera w stołówce, 1 naprzeciwko drzwi wejściowych do budynku szkoły), które obejmowały korytarz, stołówkę i wejście na I piętro oraz drzwi wejściowe do budynku i toalety, na I piętrze 4 kamery (po 2 na początku i końcu korytarza), obejmujące korytarz, wejście do toalety i wejście na II piętro, na II piętrze 2 kamery (na początku i końcu korytarza), obejmujące korytarz i wejście do toalety.

<sup>23</sup> W roku 2007 - 319,5 zł; w roku 2008 – 1.282 zł; w roku 2009 – 1.282 zł; w roku 2010 – 1.037 zł; w roku 2011 - 978,42 zł; w roku 2012 – 1.077,34 zł; w roku 2013 – 1.263 zł; w roku 2014 – 3.487,35 zł; w roku 2015 – 1.367,61 zł.

**2.2.1.-2.** Szkolny system monitoringu wizyjnego stanowił integralną część zorganizowanego systemu bezpieczeństwa szkoły<sup>24</sup> oraz podejmowanych działań w tym kierunku. Poszczególne elementy systemu bezpieczeństwa, w tym system monitoringu podlegały okresowej analizie skuteczności.

Przeprowadzone przez Szkołę ankiety wśród rodziców (w ramach ewaluacji programu wychowawczego i profilaktycznego) wskazywały na wpływ monitoringu wizyjnego na poprawę bezpieczeństwa w Szkole – w roku szkolnym 2010/2011 – 61,11% rodziców wskazało, że największy wpływ na poprawę bezpieczeństwa w szkole mają zamontowane w Szkole kamery, w roku 2012/2013 – 53%, a w 2013/2014 – 57,5 %. Pozytywna ocena funkcjonowania monitoringu wizyjnego przez nauczycieli i rodziców, stanowiła podstawę modernizacji systemu i zwiększenia liczby kamer w 2013 r. z 11 do 29.

Wpływ monitoringu na poprawę poczucia bezpieczeństwa wśród uczniów potwierdziły przeprowadzone przez Szkołę ankiety - szatnię jako miejsce niebezpieczne wskazywało w roku szkolnym 2004/2005 – 36% uczniów, w roku 2012/2013 – 28%, a w roku 2014/2015 – 17%.

Liczba wypadków w poszczególnych latach szkolnych, okresu objętego kontrolą wynosiła od 3 do 10 w latach 2007/2008 – 2011/2012, w roku szkolnym 2012/2013 – 4, 2013/2014 – 9, natomiast w 2014/2015 - 16.

Odnotowany wzrost, zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektor Szkoły wynikał, z zatrudnienia w 2013 r. pracownika od BHP o odpowiednich kwalifikacjach, który kwalifikował odpowiednie zdarzenia jako wypadki podlegające procedurze powypadkowej oraz prowadził dokumentację powypadkową.

Analiza niepożądanych zdarzeń mających miejsce w szkole w latach 2007/2008 – 2015/2016, wykazała, że zmalała liczba uczniów śmiejących i plujących, wzrosła dewastujących toalety i wdających się w bójki. Na tym samym poziomie utrzymywała się liczba przypadków niszczenia sprzętu szkolnego.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że *bezpośrednią przyczyną zwiększenia liczby bójek wśród uczniów i dewastacji w toaletach stała się ich wykrywalność poprzez odtwarzanie zapisów z monitoringu. Monitoring stał się tu podstawowym narzędziem w wykrywalności takich przypadków.*

Komenda Powiatowa Policji w Puławach w okresie objętym kontrolą zanotowała jeden przypadek przestępstwa na terenie szkoły (pobicie ucznia przez czterech uczniów) w dniu 23.03.2014 r. (art. 158 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny<sup>25</sup>) - zdarzenie zostało zauważone przez nauczyciela jak również zarejestrowane przez system monitoringu szkolnego, z którego nagranie stanowiło dowód w sprawie oraz dokumentację powypadkową.

(dowód: akta kontroli str. 200-219, 220-221, 263-264)

Pozytywny wpływ funkcjonowania szkolnego systemu monitoringu jak również podejmowanych innych działań przez Szkołę, potwierdzili uczniowie Szkoły oraz nauczyciele. W badaniu ankietowym<sup>26</sup> na potrzeby kontroli NIK, uczniowie wskazali, że w szkole czują się bezpiecznie (84%), a poczucie bezpieczeństwa wynika m.in.

<sup>24</sup> Kontrole zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania ze Szkoły przeprowadzane przez Dyrektor Szkoły; przeglądy i sprawdzenia stanu sprawności technicznej i wartości użytkowej obiektu szkoły, o których mowa w art. 62 Prawa budowlanego; przerwy międzylekcyjne pod nadzorem nauczycieli, umożliwienie uczniom przebywania w czasie przerw międzylekcyjnych na świeżym powietrzu, informowanie uczniów o zasadach bezpiecznego poruszania się po Szkole i zasadach działania monitoringu wizyjnego wewnątrz budynku szkoły i na zewnątrz, realizacja programu wychowawczego i profilaktyki, zatrudnienie pracownika BHP, opracowanie i przestrzeganie procedur działania w nagłych sytuacjach kryzysowych z udziałem ucznia oraz „Procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych z udziałem ucznia, który uległ wypadkowi”.

<sup>25</sup> Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.

<sup>26</sup> Anonimowe badanie ankietowe przeprowadzono wśród uczniów klas piątych i nauczycieli Szkoły. Ankietą objęto 70 uczniów (13,3% uczniów Szkoły wg stanu na dzień 08.04.2016 r.) oraz 41 nauczycieli -ankiety zwróciło 40 nauczycieli, co stanowiło 97,6%.

z pełnionych dyżurów przez nauczycieli (37%) oraz dobrych relacji z innymi uczniami (47%). Niepokojącą jest informacja zawarta w ankietach dotycząca narkotyków i środków odurzających na terenie szkoły. Dwóch uczniów i jeden nauczyciel w roku szkolnym 2015/2016 widziało uczniów na terenie Szkoły pod wpływem narkotyków lub alkoholu. Dominującą formą przemocy wśród uczniów była przemoc fizyczna (16% ankietowanych) oraz przemoc z wykorzystaniem nowoczesnych technologii komunikacyjnych (11%). Zaledwie o 35% zaobserwowanych zdarzeń, uczniowie poinformowali dyrekcję szkoły oraz nauczycieli.

Uczniowie znają sposób funkcjonowania i wykorzystania systemu monitoringu wizyjnego. Znane są im poszczególne przypadki wykorzystania nagrań systemu monitoringu do ustalenia sprawców mazania ścian Szkoły (33% ankietowanych), uczestników bójek w szkole (77%), sprawców kradzieży (40%).

Wszyscy nauczyciele w badaniu ankietowym wskazali, że system monitoringu spełnia funkcję prewencyjną, nadzoru nad pracownikami szkoły, pomaga w ustaleniu przebiegu oraz sprawcy i uczestników zdarzenia. Uważają oni, że system monitoringu to skuteczne narzędzie w przeciwdziałaniu problemom wychowawczym uczniów, które wymusza pożądane zachowanie. Prawie 1/3 nauczycieli widzi potrzebę zapewnienia stałej, bieżącej obsługi systemu monitoringu.

(dowód: akta kontroli str. 273-278)

**2.2.3.** W Szkole nie prowadzono ewidencji zdarzeń zarejestrowanych przez szkolny system monitoringu wizyjnego. Zgodnie z informacją od Dyrektora Szkoły, w latach 2010 – 2015 odczyt z kamer pozwolił ustalić przebieg 148 zdarzeń, które dotyczyły: kradzieży rzeczy osobistych (3), kradzieży w szatni (1), kradzieży mienia szkolnego (1), niszczenia sprzętu szkolnego (12), pisania po ścianach (1), dewastacji w toaletach (16), niszczenia wystroju szkoły (12), śmiecenia (38), zastraszania uczniów (2), poszturchiwania (12), popychania z zamiarem zrobienia krzywdy (6), plucia (26), bójek (8), pobicia (4), innych osób stanowiących zagrożenie dla uczniów (5), palenia papierosów (1).

(dowód: akta kontroli str. 186)

**2.2.4.-5.** Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że dwukrotnie w okresie objętym kontrolą udostępniła nagrania monitoringu wizyjnego na pisemną prośbę rodziców (2.04.2014 r. i 25.02.2015 r.). Udostępnione nagrania dotyczyły konfliktów między uczniami i pozwoliły ustalić przebieg wydarzeń. Komenda Powiatowa Policji pięciokrotnie zwracała się do Szkoły o udostępnienie nagrań monitoringu wizyjnego (4.04.2014 r., 18.06.2014 r.; 27.06.2014 r.; 27.04.2015 r.; 12.05.2015 r.). Tylko w jednym przypadku zdarzenie dotyczyło Szkoły.

Ankieta przeprowadzona na potrzeby kontroli NIK wśród nauczycieli wykazała, że ponad połowa z nich korzystała z systemu monitoringu poprzez odtwarzanie nagrań, w celu ustalenia przebiegu zdarzenia.

(dowód: akta kontroli str. 176-180, 197-199)

Ustalone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące  
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że Szkoła korzystała z systemu monitoringu jedynie do odtwarzania przebiegu zdarzeń (funkcja dowodowa), nie wykorzystując go do przeciwdziałania zdarzeniom w czasie bieżącym (funkcja interwencyjna).

Monitoring wizyjny jako spójny element systemu zapewnienia bezpieczeństwa w szkole, mając na uwadze duży obszar szkoły objęty monitoringiem, winien służyć obok dyżurów pełnionych przez pracowników szkoły, do zapewnienia bieżącego bezpieczeństwa na terenie szkoły. W tym celu podczas przerw międzylekcyjnych monitoring winien mieć zapewnioną bieżącą obsługę (obserwację obrazów z kamer) jak również, powinny zostać opracowane zasady postępowania w przypadku zaobserwowania niepożądanego zdarzenia. Na potrzebę takiego działania wskazali sami nauczyciele Szkoły podczas badania ankietowego, spośród których w pytaniu otwartym dotyczącym zmian w sposobie funkcjonowania szkolnego systemu monitoringu wizyjnego 1/3 wpisała zatrudnienie osoby do stałej obsługi kamer.

#### Ocena częściowa

System monitoringu wizyjnego utrzymywany był w prawidłowym stanie technicznym, co stanowiło o jego wysokiej użyteczności i skuteczności w realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa na terenie szkoły. Świadczy o tym liczba zdarzeń, do których ustalenia wykorzystano zapisy z monitoringu, jak również wyniki badania ankietowego wśród uczniów i nauczycieli, którzy wskazują na znajomość zdarzeń, do ustalenia których wykorzystano zapisy z monitoringu.

Nie zoptymalizowano jednak skuteczności systemu monitoringu wizyjnego w ramach dostępnych środków poprzez zapewnienie bieżącej obserwacji zdarzeń w czasie najwyższego prawdopodobieństwa ich wystąpienia tj. podczas przerw międzylekcyjnych jak również nie opracowano zasad postępowania w przypadku zaobserwowania przy pomocy monitoringu wizyjnego, w czasie bieżącym, zdarzeń niepożądanych.

### 3. Zapewnienie zgodności prowadzenia systemu monitoringu wizyjnego z obowiązującymi przepisami prawa

Opis stanu faktycznego

System monitoringu wizyjnego stosowany w Szkole spełniał wymogi zbioru danych osobowych, umożliwiał identyfikację osób, a ponadto zastosowany sprzęt umożliwiał przeszukiwanie danych w wybranych obszarach bez konieczności przeglądania całego zbioru. Na drzwiach wejściowych do budynku szkoły umieszczono tablicę z informacją „Obiekt monitorowany”. W Szkole nie powołano administratora bezpieczeństwa informacji.

(dowód: akta kontroli str. 88, 222-223, 258-262)

Dyrektor Szkoły, jako administrator danych, zgłosiła zbiór danych z monitoringu wizyjnego do rejestracji GODO w kwietniu 2016 r. tj. podczas kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli str. 146-155, 224-229)

Szkoła zapewniła środki techniczne i organizacyjne chroniące przetwarzane dane osobowe monitoringu wizyjnego. Dyski twarde z danymi przechowywane były w sekretariacie szkoły pod stałym nadzorem. Szkoła była objęta całodobową ochroną firmy zewnętrznej.

Administrator danych nie prowadził dokumentacji opisującej sposób przetwarzania danych z monitoringu wizyjnego. Polityka Bezpieczeństwa Informacji oraz Instrukcja Zarządzania Systemami Informatycznymi<sup>27</sup> nie uwzględniały przetwarzania danych w ramach monitoringu wizyjnego. Szkoła nie prowadziła ewidencji osób

<sup>27</sup> Zarządzenie Dyrektora Szkoły nr 2 im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Puławach nr 16/2015 z dnia 10.11.2015 r.

upoważnionych do przetwarzania danych osobowych w zbiorze monitoringu wizyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 230-253, 256-257, 254-255)

Ustalone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor Szkoły, jako administrator danych, zgłosił zbiór danych z monitoringu wizyjnego do rejestracji GIODO dopiero w kwietniu 2016 r.

Zgodnie z art. 40 i art. 46 ust 1 ustawy o ochronie danych osobowych, administrator danych, z wyjątkami przewidzianymi w ustawie, jest obowiązany zgłosić zbiór danych do rejestracji GIODO. Zgłoszenie takie winno nastąpić przed rozpoczęciem przetwarzania (nagrywania, usuwania, zgrywania) danych osobowych w zbiorze.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że *fakt niezgłoszenia zbioru danych osobowych wynikał z kontrowersji, w tym niejednoznacznych, dostępnych publicznie opinii GIODO, m.in. decyzji o nr DOLiS/DEC-364/13/19780,19781, co do faktu, czy taki zestaw danych stanowi odrębny zbiór danych osobowych i o ile tak, to czy podlega obowiązkowi rejestracji w rozumieniu art. 40 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych*. W dniu 18.04.2016 r. Szkoła wysłała do GIODO wniosek o wpisanie zbioru danych osobowych o nazwie „Zbiór danych monitoringu wizyjnego” w celu rejestracji.

(dowód: akta kontroli str. 146-155, 224-229)

2. Dyrektor Szkoły nie prowadziła ewidencji osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych w zbiorze monitoringu wizyjnego wymaganej przez art. 39 ustawy o ochronie danych osobowych.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że *Polityka bezpieczeństwa, zostanie uzupełniona o wykaz zbiorów danych osobowych przetwarzanych w ramach monitoringu wizyjnego wraz ze wskazaniem programów zastosowanych do przetwarzania tych danych, a także sporządzony zostanie opis struktury zbiorów danych wskazujący zawartość poszczególnych pól informacyjnych i powiązania między nimi (zgodnie z § 4 rozporządzenia w sprawie dokumentacji danych osobowych<sup>28</sup>). Zostanie również uzupełniona Instrukcja zarządzania systemem informatycznym służącym do przetwarzania danych osobowych w zbiorze monitoringu wizyjnego zgodnie z § 5 ww. rozporządzenia. Prowadzona będzie ewidencja osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych w zbiorze monitoringu wizyjnego, zgodnie z art. 37 i 39 ustawy o ochronie danych osobowych. Zapewniona zostanie kontrola nad tym, jakie dane osobowe ze zbioru monitoringu wizyjnego Szkoły, kiedy i przez kogo będą przekazywane (zgodnie z art. 38 ustawy o ochronie danych osobowych)*.

(dowód: akta kontroli str. 254-257)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność skontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

<sup>28</sup> Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentacji przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych, jakim powinny odpowiadać urządzenia i systemy informatyczne służące przetwarzaniu danych osobowych (Dz. U. Nr 100, poz. 1024).

## IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli<sup>29</sup>, wnosi o:

1. Prowadzenie rejestru wypadków zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.
2. Powiadamianie o wypadkach Prezydenta Miasta Puławy oraz Rady Rodziców stosownie do § 41 ust. 1 pkt 4 i 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.
3. Uzupełnienie Polityki Bezpieczeństwa Informacji oraz Instrukcji Zarządzania Systemami Informatycznymi o informacje dotyczące przetwarzanie danych w ramach monitoringu wizyjnego oraz ewidencję osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych w zbiorze monitoringu wizyjnego.
4. Zapewnienie kontroli nad wprowadzaniem danych osobowych do zbioru i przekazywaniem ich, zgodnie z art. 38 ustawy o ochronie danych osobowych.

## V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia  
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek  
poinformowania  
NIK o sposobie  
wykorzystania uwag  
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 19 lipca 2016 r.

Kontroler

Dariusz Barej

Dyrektor  
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli  
w Lublinie

Edward Lis

<sup>29</sup> Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

specjalista kontroli państwowej

.....  
*podpis*

.....  
*podpis*